

Hvordan markere 2017?

Mange av årene etter år 2000 har i Norge vært jubileumsår for ett eller annet: Unionsoppløsningens 100-årsjubileum i 2005, Ibsenåret 2006, Hamsunåret 2009, Bjørnsonåret 2010, Munchåret 2013 og Grunnlovens 200-årsjubileum i 2014. NNKs lesere kjenner sikkert til flere jubileumsår. I år er det 2017. Hva gjør vi da? Hvordan markere Martin Luther og reformasjonen?

2017 er et mer komplisert år enn de andre nevnte. Det historiske spranget er større. En del av sitatene er krassere, og virkningshistorien er mer dramatisk. Og mer står på spill: Det handler ikke bare om en kunstners ettermæle eller en nasjons selvbekreftelse, men om ulike kirkesamfunns identitet og selvforståelse, både på 1500-tallet og i dag. Det handler om noe så uforenelig som at den lutherske kirken som vi er så glad i, hvor gode endringer som innføring av vigselsturgi for likekjønnede har kunnet skje, er resultatet av en splittelse 1500 år etter Jesu bønn i Johannes' ord om «at de alle må være ett».

Enhver som vil markere 2017 må gjøre valg langs flere akser. Én akse går mellom å være luthersk og å være økumenisk. Dette er ikke alltid en motsetning. I orienteringen fra jubileumskomiteen til Kirkemøtet 2016 ble det fastslått at «det å være luthersk, er å være økumenisk». Vår lutherske kirke er en kirke som inviterer bredt til nattverdbordet og ofte retter seg ut mot andre kirkesamfunn - f.eks. når nettsiden reformasjon2017.no er et samarbeid mellom Den norske kirke og Norges Kristne Råd. Like fullt kommer en markering av 2017 lett opp i situasjoner hvor valg av språk og form kan nedtone eller male fram konflikten mellom Luther og andre, både pavekirken og de kirkesamfunn og religioner som fordømmes i CA 1 og 17. Selv overskriften på seminaret om 2017 på Trosopplæringskonferansen 2016, «La oss feire!», kan plasseres på denne linjen. Selv om Martin Luther opprinnelig ikke ønsket at den ene kirken skulle splittes, er det mye av det han skrev som ikke passer inn i dagens økumeniske klima.

I den forbindelse ble det allerede i 2015 klart at Den norske kirke ville dempe Lutherfesten. Det virker klokt. Det er en altfor krevende øvelse fra offisielt hold å arbeide for økumenisk fellesskap og religionsdialog den ene dagen og slå seg på brystet med selvtilfredse Luther-sitater den andre dagen. Samtidig står en økumenisk markering i fare for å bli selvutslettende. Derfor er en av utfordringene i 2017 både å være stolt og glad for mye bra i Martin Luther og det som siden har vært det lutherske - og samtidig å være både selvkritisk til egen tradisjon og anerkjennende i møte med andre tradisjoner.

En annen akse går mellom på den ene siden å bruke 2017 til å gjenoppdage og formidle Luthers lære, og på den andre siden å bruke året til å formidle aktuell luthersk teologi i dag. På nettsiden reformasjon2017.no finner man hovedtemaet for 2017, «Nåde», som store hvite bokstaver mot et bakgrunnsbilde av en båt med flyktninger. Sammenlignet med hovedtemaer og illustrasjoner fra andre lutherske kirker i Europa er denne kontekstualiseringen unik, radikal og modig. Samtidig er det ikke til å komme bort fra at den har valgt en politisk betoning av begrepet «nåde» framfor for eksempel en eksistensiell eller soteriologisk betoning. Kirkerådets valg gjør «nåde» dagsaktuelt og utfordrende, men utover dette ordet er det lite eller ingenting ved illustrasjonen som gjør Martin Luthers liv og lære aktuelt i dag. Det betyr ikke at Kirkerådet har valgt feil, bare at det er forskjell på Luther og luthersk, og at enhver som markerer 2017 bør ha et bevisst forhold til det. 2017 vil inneholde en rekke dilemmaer, og det blir interessant å følge de ulike markeringene og feiringene. Derfor er vi i redaksjonen også svært glade for alle de gode bidragene i dette nummeret som belyser 2017 fra ulike perspektiver. Og til deg som vil heise flagget til hel eller halv stang, arrangere en debatt eller skrive en Facebook-oppdatering om dette spesielle året, vil vi i NNK si: Feir på din måte, men gjør det med et luthersk mot: «For det er hverken sikkert eller frelsebringende å gjøre noe mot ens egen samvittighet». Gud hjelpe oss, amen.

Jan Christian Kielland